

Nr 138.

Av herr **Lyckholm**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning av pilsner m. m.

Den lösning av nykterhetsfrågan, som kom till stånd vid 1917 års riksdag, innebar bl. a., att lättare alkoholhaltiga maltdrycker (pilsnerdricka) skulle undantagas från de nya mera restriktiva bestämmelserna för öl och att stadganden angående försäljning av dessa drycker skulle inrymmas i en särskild förordning, i huvudsak grundad på bestämmelserna angående försäljning av öl i 1905 års vin- och ölförsäljningsförordning.

Det av Kungl. Maj:t genom proposition nr 37 till årets riksdag framlagda förslaget till dylik försäljningslagstiftning har emellertid i viktiga stycken tagit avsteg från vad riksdagen sålunda avsett. Förslaget är med några få ändringar lika lydande med det förslag i detta ämne, som genom propositionen nr 369 förelades 1918 års lagtima riksdag.

Vid 1918 års riksdag har jag såväl genom särskild motion som ock reservationsvis i anledning av bevillningsutskottets betänkande framfört yrkanden om vissa lättnader uti det då framlagda förslaget. Då intet av dessa yrkanden vid avfattandet av regeringens nya proposition i ärendet vunnit beaktande, utan propositionen fastmer kommit att stadga ytterligare skärpningar av förslaget, har jag ansett mig icke kunna underlåta att ånyo framföra dessa krav på lättnader i försäljningsbestämmelserna för ifrågavarande maltdrycker.

De ändringar jag anser påkallade i Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag äro i första rummet följande:

I 8 § 2 mom. har föreslagits, att över ansökan om rätt att i stad sälja pilsner till avhämtning yttrande skall inhämtas icke endast av magistrat utan även av stadsfullmäktige. Detta innebär en nyhet i

förhållande till fjolårets proposition. Då en dylik föreskrift endast skulle medföra ökning av stadsfullmäktiges arbetsbörda utan någon som helst nytta, har jag ansett mig i denna del böra yrka, att stadgandet avfattas i överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit.

I 8 § 3 mom. har Kungl. Maj:t föreslagit, att avhämtningsrätt icke finge beviljas, om i stad stadsfullmäktige och å landet kommunalstämma avstyrkt ansökan. Denna skärpning i jämförelse med nu gällande bestämmelse, att ansökan ej må bifallas, därest båda de kommunala myndigheterna, som i ärendet hörts, avstyrkt densamma, saknar stöd i de föreliggande omständigheterna. Bestämmelsen har också mött bestämt motstånd från såväl kommerskollegium som nästan alla länsstyrelser, som yttrat sig i ärendet. Jag delar tillfullo den av kommerskollegium och länsstyrelserna omfattade meningen. Av professorn T. Thunberg på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställda utredningar giva vid handen, att de maldrycker, varom här är fråga, praktiskt taget måste anses ur nykterhetssynpunkt ofarliga, och detta vare sig de förtäras i samband med mat eller icke. Avsikten med en särskild lagstiftning för dessa drycker torde också hava varit att bidraga till en ökad tillverkning och konsumtion av desamma i ändamål att verksamt konkurrera med det extraktrikare ölet. Genom den avfattning, som givits åt berörda stadgande, synes detta syfte komma att direkt motarbetas. Med anledning härav har jag ansett mig böra hemställa, att nu gällande bestämmelser i denna del bibehållas och Konungens befallningshavande alltså tillerkännas rätt att upplåta ifrågavarande rättighet efter tillstyrkan av en av de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts.

Enligt 13 § 4 mom. i förslaget får ansökan om tillstånd till utskänkning av pilsner ej bifallas av Konungens befallningshavande, om ansökan blivit avstyrkt i stad av stadsfullmäktige och å landet av kommunalstämma. Detta innebär för både stad och land en skärpning, som är analog med den nyss vid 8 § 3 mom. omförmälda. Denna skärpning finner jag icke behöflig och yrkar förty även i denna del bibehållande av nu gällande bestämmelser.

Över ansökan om rätt till utskänkning vid järnvägsstation (14 §), har, enligt 1905 års förordning, i stad endast magistrat blivit hörd. Kungl. Maj:t har föreslagit även stadsfullmäktiges hörande. Av samma skäl, som åberopats vid 8 § 2 mom. här ovan, finner jag, i likhet med de sakkunniga, stadsfullmäktiges hörande över dylik ansökan icke behöfligt.

I detta sammanhang har jag funnit mig böra upptaga frågan om införande i förordningen av bestämmelser, avsedda att förhindra ett

obehörigt ingripande från rusdrycksförsäljningsbolagens sida. Kommerskollegium har i sitt yttrande över de sakkunnigas förslag i denna del anfört följande:

»Med anledning av herr Rehnbergs uttalanden har Stockholms kafé-idkareförening, som även anslutit sig till hans hemställan rörande förslagens § 8 mom. 3 och § 13 mom. 4, dessutom framhållit, att ytterligare korrektiv mot ett obehörigt ingripande från försäljningsbolagens sida vore av behovet påkallat. Ehuru det icke borde förefinnas någon tvekan om att försäljningsbolagen icke enligt grunderna för förordningen angående försäljning av rusdrycker kunna vid överlåtelse av utskänkning av rusdrycker, vin eller öl intaga andra bestämmelser än som röra ifrågavarande slag av drycker, hade det dock vid tillämpningen av 1905 års brännvinsförsäljningsförordning visat sig, att vissa försäljningsbolag i kontrakten rörande överlåtelse av brännvinsutskänkingsrättighet stadgat skyldighet för den person, på vilken rättigheten skulle överlåtas, att inköpa jämväl vin, öl och andra maltdrycker samt vatten och andra läskedrycker från försäljningsbolagen. Detta förfarande hade möjliggjorts genom bristen i 1905 års förordning på ett uttryckligt förbud häremot, en brist, som jämväl förefunnes i den nya rusdrycksförsäljningsförordningen.

Det synes kollegium uppenbart, att rättelse bör åstadkommas i de av föreningen här påpekade missförhållandena, och får kollegium därför med anslutning till föreningens förslag hemställa om införande i författningen av en bestämmelse, varigenom uttryckligt anges, att den som vare sig utan särskilt tillstånd eller på grund av meddelat tillstånd utskänker pilsner äger rätt att från vem som helst, som äger försälja pilsner, inköpa den för rörelsen erforderliga kvantiteten pilsner, samt att häremot stridande förbehåll, som betingas vid överlåtelse av rätt till utskänkning av spritdrycker, vin eller dylikt, är utan verkan.»

Jag instämmer till fullo i kommerskollegii nu citerade yttrande. De försök i angiven riktning, som gjorts av åtskilliga försäljningsbolag, stå, enligt mitt förmenande, i bestämd strid mot det av riksdagen för denna lagstiftning uppställda syftet. Bestämmelser i nu angivet syfte har jag ansett lämpligen kunna såsom ett mom. 3 fogas till förslagens 5 §.

Då av verkställd utredning framgår, att nu ifrågavarande maltdrycker endast i sällsynta undantag åstadkomma berusning, synas mig åtskilliga stadganden i förslaget onödigt stränga. Jag förordar därför ändringar jämväl i följande punkter:

a) Stadgandet i 3 § 4 mom. om förbud för detaljhandel inom läger eller kasernområde bör ersättas med bestämmelse av det innehåll, som de sakkunniga föreslagit, i sammanhang varmed i 15 § bör stadgas skyldighet för Konungens befallningshavande att om tillstånd, varom nu är fråga, underrätta vederbörande befälhavare.

b) Föreskriften i 9 §, att vid försändning på rekvisition den, som forslar varan, skall vara försedd med särskild förteckning å köpare, är ur kontrollsynpunkt obehövlig och bör därför utgå. Som följd härav bortfaller straffstadgandet i 31 §.

c) Med den föreslagna lydelsen av 20 § 3 mom., enligt vilket lagrum Konungens befallningshavande först efter framställning av stadsfullmäktige eller kommunalstämma äger förordna om utsträckning av tiden för detaljhandel med pilsner, skulle likaledes inträda en skärpning av gällande bestämmelser, vilken icke på något sätt motiverats. Jag har därför velat föreslå, att orden »efter framställning, i stad av stadsfullmäktige och på landet av kommunalstämma» måtte ur paragrafen utgå.

Slutligen har jag icke kunnat undgå att vända mig mot de i det nuvarande förslaget i förhållande till sakkunnigeförslaget vidtagna ändringarne i försäljningsförordningens 23 § samt i 23 § kungl. förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker. De sakkunniga, till vilkas förslag i denna del jag ansluter mig, hade genom ett stadgande av innehåll att inga andra maltdrycker än de ifrågavarande finge utlämnas å kärl, som genom stämpling eller annorledes försetts med beteckningen pilsner »eller liknande benämning vare sig enbart eller i sammanställning med andra ord», avsett att bereda effektivast möjliga skydd åt namnet å dryckerna för att därigenom medverka till en allmänare spridning av dessa drycker. Detta de sakkunnigas förslag har nu av Kungl. Maj:t beskurits, *dels* genom borttagande av det ovan citerade tilläggsstadgandet i förslagets 23 §, för att, som det heter i motiveringen, bereda svagdricksbryggerierna rätt att för sina drycker använda beteckningen »pilsnersvagdricka» eller liknande, och *dels* genom att från föreskriften om viss benämning å maltdrycker av den styrka, varom här vore fråga, undantaga porter. Dessa undantagsbestämmelser synas mig icke vara ägnade att befrämja det av de sakkunniga uttalade önskemålet. Tvärtom måste särskilt den föreslagna ändringen i 23 § pilsnerförsäljningsförordningen genom de konsekvenser, densamma skulle medföra, komma att direkt motverka, vad de sakkunniga med sitt ifrågavarande stadgande avsett, och vad i själva verket också avsetts med hela namnfrågan, nämligen att skapa en tillförlitlig ursprungsbeteckning för de olika slagen av maltdrycker. Om

Kungl. Maj:ts förslag i denna del vunne riksdagens bifall, skulle vi här i landet få drycker med benämningen »pilsnersvagdricka», »pilsner» och »pilsneröl», för att nu endast nämna några variationer. Är det tillåtet för svagdricksbryggerne att kalla sina drycker under svagdricksgränsen vid ett med ordet »pilsner» sammansatt namn, måste det också vara tillåtet för ölbryggerierna att använda en liknande sammansättning även för maltdrycker över 9,5 %. Att detta icke kan vara lyckligt måste utan mycken eftertanke stå för envar klart. Då vore det enligt mitt förmenande bättre att slopa alla bestämmelser om visst namn å olika slag av maltdrycker och, i likhet med vad som är förhållandet i Norge, uppdelat maltdryckerna i klasser, med rätt för vederbörande tillverkare att fritt välja namn å drycken, därvid skyldighet endast skulle föreligga att å kärl eller etikett angiva, till vilken klass drycken hörde. Malt-drycker med extrakthalt under 6 % skulle då räknas till klass I, maltdrycker med extrakthalt mellan 6 och 9,5 % till klass II och övriga malt-drycker till klass III.

Jag yrkar i första hand, att nu ifrågavarande stadgande måtte avfattas i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, varvid emellertid en mindre formell omredigering av 23 § tillverkningsförordningen av mig företagits.

Därest detta mitt yrkande icke vinner riksdagens bifall, hemställer jag om en fullständig omredigering av hithörande stadganden i tillverkningsförordningen i syfte att namnfrågan lämnas fri och maltdryckerna i stället indelas i klasser på sätt ovan angivits.

På grund av vad sålunda blivit anfört hemställer jag, att riksdagen för sin del ville besluta,

dels att 3, 5, 8, 9, 13, 14, 15, 20, 23, 31 och 32 §§ i det med Kungl. Maj:ts proposition nr 37 framlagda förslag till förordning angående försäljning av pilsner skola erhålla följande ändrade lydelse:

§ 3.

1. Tillstånd — — — — utövande.
2. Sådant — — — — stadgas.
3. Tillstånd — — — — förfallit.
4. Inom läger, kasernområde eller annat uteslutande för krigsmaktens behov upplåtet område må ej försäljning, som avses i denna förordning, äga rum, med mindre Konungens befallningshavande, på framställning av vederbörande befälhavare, därtill meddelat tillstånd.

§ 5.

1. Byteshandel — — — — vara.
2. Den — — — — betalning.
3. Innehavare av rätt till detaljhandel med pilsner må inköpa för rörelsen erforderligt behov av pilsner från vem som helst, som äger försälja denna vara. Häremot stridande förbehåll, som betingas vid överlåtelse av rätt till detaljhandel med rusdrycker, vare utan verkan.

§ 8.

1. Tillstånd — — — — befallningshavande.
2. Ansökan — — — — tillämpning.
3. Har ansökan blivit å landet av både kommunalnämnd och kommunalstämma avstyrkt, må densamma ej bifallas.

§ 9.

Tillverkare av pilsner ävensom den, som eljest äger att till avhämtning försälja pilsner, vare berättigad att, den förre från tillverkningsstället, den senare från försäljningsstället, på rekvisition försända sådan vara till köpare; dock må vid sådan försändning varan ej avlämnas annat än inomhus till därstädes boende, vid järnvägsstation eller å fartyg.

§ 13.

1. Tillstånd — — — — oktober.
2. Vill — — — — rörelsen.
3. Över — — — — tillämpning.
4. Har ansökning blivit avstyrkt, i Stockholm av stadsfullmäktige och på annan ort av båda de kommunala myndigheter, som i ärendet hörts, må densamma ej bifallas.
5. Där — — — — stadgas.

§ 14.

Konungens — — — — bestämt tillfälle.

§ 15.

1. Konungens — — — — föras.

2. Då — — — — föreskrivits.

3. Över — — — — meddelats.

Underrättelse om varje av Konungens befallningshavande enligt bestämmelserna i denna förordning meddelat beslut, som har avseende å utövande av detaljhandel med pilsner, skall, där icke är fråga om tillstånd till utskänkning å järnvägståg eller passagerarefartyg, tillställas vederbörande polismyndighet samt å landet jämväl kommunalnämnden, ävensom, där fråga är om tillstånd, som i 3 § 4 mom. sägs, vederbörande befälhavare.

§ 20.

1. Detaljhandel — — — — eftermiddagen.

2. Å — — — — förbjuden.

3. Där omständigheterna anses föranleda behov av att tiden för försäljnings avslutande bestämmes senare än till kl. 10 eftermiddagen, äger Konungens befallningshavande därom förordna.

Nödvändiggörå särskilda förhållanden inskränkningar med avseende å försäljningstiden, må Konungens befallningshavande jämväl därom meddela förordnande.

4. Vad — — — — eller b).

§ 23.

Maltdryck, som icke enligt förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker är att anse såsom pilsner, må ej vid försäljning utlämnas i kärl, som å etikett, kork eller propp eller genom stämpling eller annorledes försetts med beteckningen pilsner eller liknande benämning, vare sig enbart eller i sammanställning med andra ord.

§ 31.

(Utgår.)

§ 32.

Har den, som gjort sig förfallen till ansvar efter 28, 29 eller 30 §§, förut undergått bestraffning för förseelse, varom sägs i någon av dessa §§, varde den sist begångna förseelsen såsom upprepade förseelse ansedd, ändå att densamma icke är av samma art, som den eller de förut begångna.

dels ock att 23 § i förslag till förordning angående ändrad lydelse av 3, 7, 23 och 26 §§ i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maldrycker skall erhålla följande ändrade lydelse:

§ 23.

1. Från skattepliktigt — — — — varumärke.
2. Beträffande — — — — proppen.
3. När kärl — — — — framträdande.
4. På sålunda — — — — utlämnas.
5. Vad i denna § punkterna 1, 2 och 4 stadgas skall äga motsvarande tillämpning i fråga om pilsner.
6. När kärl, som innehåller pilsner, är försett med etikett, skall på etiketten ordet »pilsner» vara tydligt framträdande.

För den händelse att bifall till mitt här ovan alternativt framställda yrkande om indelning av maldryckerna i klasser skulle av vederbörande utskott föreslås, hemställer jag, att de ändringar i olika författningar, som kunna bliva en följd av en dylik klassindelning, måtte formuleras av utskottet.

Stockholm den 10 februari 1919.

M. Lyckholm.

I motionen instämmer:

Herman Fleming.